

Gledališčine igre za mladost.

Boječi Matevž.

Šaloigra v dveh dejanjih. Spisal F. Stegnar.

Osebe:

Matevž; Jerica, njegova sestra; Gašper, Anže in Bogomil, otroci iz vasi
10—12 let stari.

PERVO DEJANJE.

PERVI PRIZOR.

(Vas, na levej kmečka hiša, pred hišo lipa, pod katero stojè dečki: Gašper, Anže, Matevž in Bogomil.)

Gašper. Dà, dà, gola je resnica, da so strahovi! — Kaj meniš Bogomil; ali ti kaj verjameš na strahove?

Bogomil. Pojdi, pojdi! Gospod učitelj so nam uni dan rekli, da le še kaka stara babura na kaj takega misli.

Anžè. In to je res; le še kakšen bedak verjame na take neumnosti in sleparije. Ako po noči v hiši kaj zaropota, gotovo je mačka ali kaka druga reč, djali nam so gospod učitelj.

Matevž (z zavijačo na glavi). Ne boš Jaka! Temu ni takó. Duhovi in strahovi so, pa je konec besedí. Predvčerajšnjem zvečer so videli na vertu moje stare matere belo prikazen in pes ponočnega čuvaja je razgrajal, da je bilo joj.

Gašper. Hm, prikazen? In še bela! — Stara Abramčevka je perilo sušila in Kristelnova srajca je berž ko ne na drogu ostala; to vam je bila bela prikazen.

Matevž. Nò, ne smejajte se! Pretečeno sredo zvečer so videli na voglu pri pokopališči psa, ki mu je ogenj iz oči švigal.

Bogomil in Anže (čudé se). Kaj? Ogenj iz oči švigal?

Anžè. Naša stara Marjeta nam je sinoči o tem pripovedovala. A moj oče o tem še bolj natanko vedó. Mar ne veš, kdo je bil?

Matevž. Nò, kdo?

Anžè. Perún! mesarjev pes. — Cerkvénik tudi terdí, da vsako noč in še posebno zvečer o mraku na pokopališči zeló straši; in veste zakaj to pravi? Zategadelj, da se obvaruje snedencev, ki mu hodijo češplje in hruške klatit.

Matevž. Za neumneža si poišči koga drugega in ne mene. Zvečer vendar ne grem tje za pokopališče za ves svet ne. Strahovi in copernice so gotovo in učitelj naj reče, kar mu je drago. Jaz mu ne verjamem. — Lanjsko leto je goveja živina bolehal in naša babica je mislila, da je ta živina začarana. Položila je zategadelj brezovo metlo pred duri govejega hleva.

Gašper. Se ve dá, in metla je veliko pomagala. Prav dobro je naš živino-zdravnik starki povedal, ko jej je djal, da se naj metla na njeni herbet naloži.

Matevž. Nà, veš kaj? Z duhovi in pošastmi se ni šaliti. Če bi strahov nikjer ne bilo, bi se o njih tudi toliko ne govorilo. Tudi je pregovor, ki pravi: Ne delaj si pošasti na zid. Dijake iz mesta sem že tudi večkrat slišal pripovedovati, da se po gledaliških vidi hudobni duh, ki pride in konec igre Gašperčka v mavho pobaše.

Bogomil. To pa naredé le igralci za šalo in v zabavo nazočega ljudstva, ki je v gledališči.

Matevž. Lepa vam hvala za tako zabavo! — Jaz bi se potem že ne upal domú, tako bi se mi hlače tresle.

Gašper, Bogomil in Anžè (smejaje se.) Ti si pač prismoda! Smejajmo se mu! Hà, hà, hà!

Matevž. Le smejajte se le, kolikor vam je drago; za vaš smeh mi je pač malo mar.

Gašper. Nò bomo videli; tebe moramo še enkrat v tak strah pripraviti, da se ti bojo hlačiice tresle.

Matevž (jezé se.) Malopridneži! zatožil vas bodem gospodu učitelju, in tudi svojemu očetu bom povedal, da me imate za bebca. (Jokaje.) In še celó ti Gašper; vsaj ti vselej dam od svoje malice, kedar me prosiš; tudi marsikatero jabelko dobiš od mene. — Pa tudi vi dva sta sleparja, Bogomil in Anžè. Veste kaj? Vsi ste sleparji, goljufje, tatje! (Zbeži za hišo.)

DRUGI PRIZOR.

(Prejšni brez Matevža.)

Anžè. Le čaj, jaz ti bom že pokazal sleparja.

Gašper. Tatove nas je imenoval.

(Okno v hiši se odpre in pokaže se Jerica, ki natihoma daljni pogovor posluša.)

Bogomil. In goljufe.

Gašper. Poslušajta me! nekaj sem zduhtal.

Anžè. Pri tebi je to kaj navadnega.

Gašper. Danes zvečer bomo Matevžka enmalo strašili. Njegovega očeta danes ravno ni doma in bojazljivec spi sam pod streho v malej čumnati. Vsi trije se našemimo in stopimo k njemu.

Bogomil. Dobro si jo zduhtal; ti si pač tič, da ti ga ni enakega. Zvečer tedaj pojdemo k njemu.

Anžè. Je že vse prav, al povejta, kako se našemimo.

Gašper. Jaz vzamem svojega očeta stari kožuh, obernem ga in se napravim kot kosmati duh. Ti Anžè pa vzameš svojega bratranca kožuh, in tako boš drugi duh.

Anžè. Kožuh mojega bratranca je bel.

Gašper. Nič ne dé! Boš se pa prikazal kakor kak beli duh.

Bogomil. In jaz bom šel z vama kakor Pavliha. Že vém; za našim zerkalom domá stoji velika šiba in kosmato kapo tudi imam.

Gašper. Zdaj je vse dobro; orodje bi bilo vkup. — Pri nas tam nad vratmi na polici, kjer sedi penica, leži stara knjiga; vzeli jo bomo za čaranje.

Anžè. — Kaj pa, če nas Matevž spozná in nas jutri v šoli zatoži? Ti gospod Pavliha boš moral na lesenem oslu jezdariti in mi dva gospoda duhovna na ajdi klečati.

Gašper. Nato zdaj ne moremo in tudi ne smemo misliti. — Poslušajta me, zdaj še nekaj; obraze si bomo počernili s sajami.

Bogomil. Pa kedaj? Določimo uro, da bomo vedeli, kedaj se snidemo.

Gašper. (Gašper prime obá za roko.)

Ko netopir na rôp sferčí,

In v gozdu čuk se oglasi;

Razgerne se povsod temà

Čuvaj na stražo se podá.

Takrat tud' mi odlazimo

Skoz dvorna vrata splazimo.

Vsi trije.

Ko netopir na rôp sferčí,

In v gozdu čuk se oglasi;

Razgerne se povsod temà

Čuvaj na stražo se podá.

Takrat tud' mi odlazimo

Skoz dvorna vrata splazimo.

(Vsi trije odidejo prav hitro na desno. Jerica ki se pri zadnjih besedah skrije, zapré okno.)

TRETI PRIZOR.

Matevž (počasi prihajaje). Že se mračí! — Sam ne vem, kako mi je? Bojim se skorej samega sebe. Veliki pes z ognjenimi očmi; oh! ko bi zdaj kar tukaj le k meni prišel.

Jerica (se tiho približuje, vdari Matevžka na ramo, da glasno zavpije.) Nò, ti ubogi bojazlivec; kaj neki tako kričíš?

Matevž. Mislil sem, da si kak strah ali celò parkelj.

Jerica. Kaj še? Nič drugega, nego tvoj lastni strah je! — Glej Matevž; tako dobro serce imaš, v šoli si tudi priden in marljiv, le tvoja nespametna bojazljivost . . . Poglej mene, eno leto sem mlajša od tebe, pa že pomagam materi bodi si po noči ali po dnevu. O polnoči grem, če bi bilo treba v klet, a ti ubožec zležeš precej za peč, kakor hitro se stemni ali se kaka nevihta približuje. Pogum! serčnost! pa bodeš vse premagal.

Matevž. Imaš prav, ljuba sestrica, pa kako hočem to začeti?

Jerica. Bistre oči, glavo po koncu, persi vèn, trebuh nazaj, prav po vojaško in čversto stopaj, glej takó: ena, dve, tri, štiri — stoj! — Tak-le mladeneč moraš biti. •Ako kdo pride v temi, glasno vprašaj: „Kdo je?“ In če ne da odgovora, plani na-nj ter ga čversto primi za rokav, tako-le (prime ga.)

Matevž. As! ajej!

Jerica. Zdaj me poslušaj Matevž! — Gašper, Anžè in Bogomil so sklenili, da te bodo danes zvečer strašili. Poslušala sem je skrivši se tam-le za okno.

Matevž. Tedaj danes ne grem spat!

Jerica. Prišli bodo gerdo našemljeni, da bi te v kozji rog vgnali.

Matevž. Hočem se toraj zariti v kot kakor červ.

Jerica. Tega nikakor ne stori, ampak ti je prehití in pokaži se jim za parkeljna. Pasja capa! čez nekaj let bodeš prevzel gospodarstvo čez vso hišo, dvor in zemljišče, pa si taka boječa šleva. Na noge! pogum veljá! Hočem ti pomagati.

Matevž. Dobro, če mi bodeš ti pomagala. Toda sam — za ves svet ne prevzamem tega dela. S tvojo pomočjo jim bode spodletelo. — Serčnost me navdaja, pogum mi raste; pripravi mi le še eno kapo z rogmí in pa volovsko kožo.

Jerica. Hà, hà, veš kaj, preveč bi se te zballi. Bolje je, da se ogerneš v kako belo rjuho; vse drugo ti bodem jaz preskerbela.

Matevž. Prav tako; pokazal se jim bodem kakor kak beli rogač. Toda kedaj sestrica, kedaj?

Jerica (slovesno.)

Ko netopir na rôp sferči,

In v gozdu čuk se oglasi,

Začneva roj z Anžetom

Gašperjem, Milčetom.

Matevž. Izverstno! Izverstno! Preskerbi mi le kako zavijačo. Kaj pa bova položila v posteljo?

Jerica. Ali veš kaj? Tistega moža iz slame, ki je bil na našej črešnji tičem za strašilo. Ko bodo tvojo posteljo obstopili, vzdigneš se ti izza postelje in začneš múkati.

Matevž. Prav dobro! Kaj ne, tako-lé: mú, mú.

Jerica. Izverstno! krasno! le nekoliko bolj glasno.

Mú, mú, mú! (Jerica se smeje, zagrinjalo pade, medtem ko Matevž še zmiraj muka.)

DRUGO DEJANJE.

PERVI PRIZOR.

(Čumната pod streho, v katerej stoji postelja. Na desnej vrata, na levi stol. Noč. Matevž pride s svetilnico v roki, in nese slamnatega moža čez ramo; za njim pride Jerica, ki nese s papirja kapo in lesičji rep v roki, čez ramo pa rjuho, zavijačo in čern plašč.)

Matevž postavi svetilnico na stol in spusti slamnato strašilo na tla.)

Jerica. Takó! zdaj bi bila tukaj. Kmalu se bode pričela komedija. Daj mi slamnatega moža sim in tvojo kosmato kapo, da ga spraviva v posteljo. (Matevž jo uboga in oba položita slamnatega moža y posteljo.)

Matevž. Le lepo ga pokrij, da reveža ne bode zeblo.

Jerica. Takó! — Zdaj pa stopi ti tukaj-le k meni sim, da te napravim. (Dene mu kapo na glavo.)

Matevž. Brr! (strese se) Skoraj bi se samega sebe bal.

Jerica. Le mirno in tiho stoj! Kje pa je černilo? Hočem ti zdaj še berke namalati. (Načečka mu berke pod nos.)

Matevž. Nò, ako bi me zdaj gospod učitelj videli.

Jerica. Vse je v redu. Zdaj se pa le dobro ogerni z rjuho. (Pomaga mu.)

Matevž. Tak sem kakor živ parkelj! — Zdaj pa naj le pridejo.

Jerica. Še ne. — Tudi jaz se hočem te komedije vdeležiti. Hitro čerňi plašč in pa zavijačo stare matere na glavo.

Matevž. Zdaj pa še lesičji rep v roko. — Ahà! že pridejo.

Jerica (poslušna.) Dà, že so tukaj. Zdaj pa le hitro vsak na svoj kraj. Jaz se skrijem za duri.

(Matevž počene za posteljo, Jerica pa stopi za odperta vrata.)

DRUGI PRIZOR.

(Gašper pride v črnem, Anžè v belem kožuhu; Bogomil pa kakor Pavliha, z veliko brezovko v roki, počasi stopa za njima.)

Gašper (tiho). Le počasi! (Pogleda na posteljo.) Že spi in se ne gane, kakor snop.

Anžè. Pozabil je menda svetilnico ugasniti.

Bogomil (gleda od daleč na posteljo). Ves bled obraz imá! Veste kaj? Kar lotimo se ga!

Gašper. Dà! dà! (prav glasno.)

Holá, huhí, huhí

Gašper, Anžè, Bogomil (plesaje.)

Matevže kje pa si!

Le noter zdaj strahovi

Le noter zdaj strahovi

Pošasti in duhovi,

Pošasti in duhovi,

Se v krog bomo verteli,

Se v krog bomo verteli

Matevžka med sé vzeli.

Matevžka med sé vzeli.

Gašper.

Prikaži hudoba z rogmi se, ušesi

Boječ'ga Matevža, da vzamemo k plesi,

Le urno, le urno, prikaži se nam!

TRETJI PRIZOR.

Matevž (vstaja izza postelje, ter múka.) Mú, mú, mú; le tu sìm! kaj hočete duhovi, pošasti in strahovi?

Gašper, Anžè in Bogomil (vstrašijo se in padejo na kolena.) O joj! Gorje nam! Odpusti, odpusti!

Matevž (močneje). Kaj nek vas je prignalo tu sìm ob poznej uri? — Kdo ste? govorite!

Gašper (tresé se). Jaz — sem Gašper!

Anžè. Jaz — sem Anžè.

Bogomil (jecljaje). In jaz — sem Bo — Bo — Bo — Bo — Bogomil!

Matevž.

Na posteljo berž svojo šibo deni, (Bogomil jo dene)

Ne eden se iz mesta mi ne kreni!

Hudobneži zeló ste se zmotili,

Ko ste duhove k plesu povabili,

Zdaj hočem svojo moč vam pokazati —

Hudoba v hipu ima tukaj stati. — Alò.

(Jerica stopi izza vrat z lesičjim repom v roki.)

Gašper (vpije). Oh! oh! kaj smo storili; zdaj pride še druga pošast iz pekla. Odpuščenje! prav lepo, ponižno prosim.

Matevž.

Tu sim, tu sim mi pridite iz kroga,
Da ga kaznujem berž, kdor me ne uboga;
Kaj nam je zdaj storiti zarad plesa?

Jerica (z nizkim glasom). Vsem trem poreževa ušesa!

Gašper, Anžè, Bogomil (s povzdignjenimi rokami). Opuščenje, usmiljenje prosimo!

Matevž. Al veš, Sibila, še kaj drugega svetovati?

Jerica. V gorečem žveplu hočeva vse tri oprati.

Gašper, Anžè, Bogomil. O Bog, O Bog, pomagaj nam!

Matevž.

To vse premalo je za take fantaline; —
Da jim pogum duhove klicat' mine
Najpred je bova dobro našeskala,
Še le potem v goreče žveplo djala.

(Prime za šibo in podi z Jerico, ki ima lesičji rep v roki, vse tri okoli postelje. Med vpitjem, o joj! o joj! — smuknejo vsi trije skozi vrata. — Jerica zaprè duri.)

Matevž (se razkrije in prav debelo smeje). Hà, hà, hà! Zdaj jih menda ne bo več z lepa tu sim. Mislim, da imajo zadosti. — Na noge slamnati mož. Vstani in vlezl se pod posteljo, tam bode dobro za té, dokler zopet črešnje ne dozoriyo (potegne slamnatega moža in ga verže pod posteljo). Takó! Zdaj je Matevžek videl, kako se strahovi delajo. O jaz prismoda! Pač da me je sram! Nò odsihmal bodem bolj pogumen in serčan; ozdravil sem se svoje neumne bojazljivosti (poje:)

Matevžek vam pokazal je
Kako duhovi se podé;
Pač je bedak, kdor se boji
Duhov, ki so z mesa kerví.

Kdor vam čez noč mirú ne dá
Po mojem zgledu naj ravná;
Strahove kmalu bo pregnal
Pod varstvom božjim sladko spal.

Že marsikter' na ta način
Se je spokoril fantalin;
In ker je strah odšel zdaj proč
Grem spat, želím vsem lahko noč!

(Zagrinjalo pade.)

Razne stvari.

Drobtine.

(Orjaška dela nekaterih starih pisateljev.) Večkrat se nekaterim sedanjim našim pisateljem očita, da mnogo pišejo, dà še celó preveč in vendar ga ni med njimi nobenega, ki bi bil gledé knjig ali drugih pisem toliko napisal, kolikor so napisali nekateri pisatelji pred Kristusovim rojstvom. Ako je rés, kar nam pripoveduje Varro, spisal je modrijan Epikur tristo zvezkov izvirnih spisov. Slovníčar Didim je spisal več tisoč knjig, Origin je izdelal 6000 obravnay, in Plutarh jih je spisal 150; izmed katerih se ni ohranila niti ena do današnjega dné. In koliko je še le število onih, ki nam se so ohranile?